

Конспект уроку (8 клас): Прикладка як різновид означення. Написання через дефіс непоширених прикладок. Прикладки, що беруться в лапки.

Мета: дати поняття про прикладку, навчити учнів правильно вживати лапки і дефіс при прикладках; розвивати вміння знаходити прикладки в тексті та доцільно вживати їх у зв'язному мовленні, виховувати любов і повагу до жінки, матері.

Обладнання: підручник, дидактичний матеріал, ребус, схема.

ХІД УРОКУ

I. Актуалізація опорних знань учнів

1. Перевірка домашнього завдання.
2. Розгадування ребуса.

Відповідь: означення.

II. Мотивація навчальної діяльності школярів

Проблемні запитання.

— Які питання і від яких членів речення можна поставити до виділених слів? Чи можуть ці залежні слова в реченні обійтися без головних, яким вони підпорядковані?

1. Ріка Супій, і що там тої річечки. (Л. Костенко) 2. Сидить там ясен сокіл-білозерець, квилить він, жалібненько проквиляє. (М. Рильський)

— Яким членом речення, на вашу думку, є виділені слова?

III. Оголошення теми й мети уроку

IV. Опрацювання нового матеріалу

1. Розповідь учителя.

(Учитель може запропонувати учням прочитати теоретичний матеріал з підручника.)

Прикладкою називається означення, яке, вказуючи на ознаку предмета, дає йому нову назву і виражається тільки іменником: художник-оформлювач, льотчик-космонавт.

Прикладки можуть узгоджуватися з підпорядковуючим словом у відмінку, але це відбувається не завжди.

2. Робота зі схемою.

3. Завдання учням.

— До правил про написання прикладок дібрати власні приклади.

4. Практична робота.

1) Знайдіть у реченнях прикладки. Від яких слів вони залежать? Поставте до них запитання. Визначте прикладки поширені й непоширені, узгоджені та неузгоджені.

1. Готель «Європа» цікавив художника, мабуть, не менше, ніж самого старшину. (О. Гончар) 2. Курсант міг би бути і механіком-водієм, і кулеметником-радистом. (П. Автомонов) 3. В уяві майнули обличчя школярів-однокласників. (О. Донченко) 4. Дверці шоферської кабіни відчинилися і звідти випурхнула вона, Марина Павлихіна, молодший лейтенант медслужби, наш новий фельдшер. (П. Автомонов) 5. Вірш «Заповіт» Т. Г. Шевченко написав 1845 року. 6. Україно пісне, Квітко моя, Україно. (М. Рильський)

2) Перепишіть текст. Поставте, де потрібно, дефіс та лапки при прикладці. Підкресліть підмети й означення, прикладки виділіть.

Мамина пісня Пам'ятаєте пісню «Ходить сон коло вікон»?

Вслухаюся в поетичні образи колискових і уявляю немовлятко, котре покліпує віями — дрімота сон ходить біля вікон, заглядає у шиби, а на воротах стоїть кіт у червоних чоботях, легеньким помахом крил птахи поза точком. приносять кашу з молочком. Тільки зозуля не поспішає — хоче сплести тугого барвистого віночка з рути м'яти, хрещатого барвінку й запашних волошок. Десь далеко-далеко виряджається козак у військо, щоб татарин басурманин не заповонив сестрицю.

Приходить на спомин вислів: «Художні образи в колискових піснях нечисленні, але всі вони виписані пензлем щедрої любові. І над ними усіма — величний образ жінки матері, ніжне серце якої переповнене безмежною любов'ю до дитини». (За В. Скуратівським)

3) Зробіть синтаксичний розбір п'яти означень (за схемою).

Синтаксичний розбір означень

- 1) Слово, що аналізується.
- 2) Вид.
- 3) На які питання відповідає?
- 4) До якого члена речення належить?
- 5) Спосіб вираження.
- 6) Яким типом зв'язку поєднується з головним словом.

V. Закріплення вивченого матеріалу

1. Робота з підручником.

(Учитель може запропонувати учням виконати вправи з підручника.)

2. Виконання учнями різнорівневих завдань.

Завдання I рівня

— Доберіть до іменників Київ, юнак, повість, пароплав, журнал прикладки і складіть з ними речення.

Завдання II рівня

— Побудуйте речення так, щоб наведені імена та по батькові були прикладками.

Коцюбинський Михайло Михайлович, Лариса Петрівна Косач, Ос-тровський Олександр Миколайович, Толстой Лев Миколайович, Рильський Максим Тадейович.

Завдання III рівня

— Побудуйте речення так, щоб наведені вище імена та по батькові були прикладками до прізвища.

Завдання IV рівня

Побудуйте речення так, щоб наведені вище імена та по батькові були прикладками до прізвища, потім перебудуйте речення з тим, щоб прізвища стали прикладкою. Прочитайте виразно речення і поясніть особливості в значенні та їх інтонуванні.

2. Словниковий диктант.

Відповідь-репліка, село Наталине, Дніпро-ріка, голуб-вертун, шап-ка-кубанка, драма-феєрія, Лисичка-сестричка, жук-носоріг, газета «Літературна Україна», твір-опис, готель «Харків», бібліотека імені В. Ко-роленка, цукерки «Вечірній Київ», громадяни-виборці, холодильник «Норд», вечір пам'яті В. Висоцького, альманах «Русалка Дністрова».

VI. Підбиття підсумків уроку

Інтерактивна вправа «Мікрофон».

— Дайте відповідь на запитання.

«Що на уроці виявилось для вас найскладнішим?»

VII. Домашнє завдання

1. З художньої літератури виписати по два приклади на кожне правило правопису прикладок.
2. Виконати вправу з підручника (на вибір учителя).
3. Написати твір за картиною Г. Світлицького «Рідний край», використовуючи узгоджені й неузгоджені означення, прикладки.